

El sindicat de policies jueus - Michael Chabon

Michael Chabon (Washington, 1963) és un vell conegut. *Els misteris de Pittsburgh* formava part d'aquella galeria de llibres escrits per autors joves, guapos i famosos que publicava Columna a finals dels anys vuitanta. En la meva memòria, doncs, figura al costat d'autors que avui veiem tan distants com Ian McInerney, Bret Easton Ellis o Tama Janowitz. En aquell context de portades en blanc i negre a sang, de llibres tan rabiosament cool que es podien adquirir a altes hores de la nit en màquines expenedores al bar Nick Havana, aquells autors semblaven predestinats a una glòria intensa i efímera, potser immerescuda, com ha estat en alguns casos. Michael Chabon, en tot cas, ha continuat escrivint i amb els anys s'ha anat desmarcant dels seus col·legues més costumistes (entenent per costumisme la descripció de la quotidianitat nocturna viscuda pels cadells més despreocupats de Beverly Hills). Per tornar a llegir-lo en català hem hagut d'esperar que, vint anys després, es creés Amsterdam Llibres, la col·lecció de ficció d'Ernest Folch, és a dir, l'equivalent contemporani d'aquella energia juvenil i empresarial que mostraven fa vint anys els nois de Miquel Alzueta. Mentrestant ens hem perdut, doncs, uns quants llibres de Chabon: reculls de contes, un còmic i la novel·la que va guanyar el Pulitzer, *The Adventures of Kavalier & Clay*. Avui, el seu últim llibre, *El sindicat de policies jueus*, ha aparegut en una col·lecció molt més variada que aquella, on al costat del que podríem anomenar "bestsellers ètnics" sobre Turquia i Afganistan, hi trobem narradors catalans, tant joves com consagrats. Se'm fa difícil imaginar una col·lecció on *El sindicat de policies jueus* es pugui sentir còmode; si entenem la literatura com una exploració, aquesta constatació no pot ser més que un elogi.

Però anem a la novel·la. Per començar, informen que està situada a Sitka, l'antiga colònia russa d'Alaska. Michael Chabon l'omple d'una població que no és ben bé la que té en realitat, ja que l'imagina poblada per jueus procedents de la diàspora europea. En altres paraules, a la Sitka de la novel·la es parla yiddisch, i els jueus ocupen totes les categories socials, de lladres a policies, d'empresaris a borratxos, de prostitutes a religiosos. Es tracta d'un món autònom, connectat no sempre de manera fluida amb el veí món indígena dels tinglit ni amb el llunyà món oficial dels Estats Units: una mala notícia per a tots aquells enterramorts que assegurin que ja estava tot escrit.

Dins aquesta Sitka alternativa es produeix un assassinat que investiga Meyer Landsman, un policia que té problemes amb l'alcohol i amb els superiors, i que està

dotat de tres qualitats naturals: “la memòria d’un convicte, els pebrots d’un bomber i la vista d’un lladre”. A l’entorn de Landsman giravolta una constel·lació de col·legues, confidents, enemics, parents i coneguts, entre els quals destaca un cosí mig indi i una exdona que resulta ser l’actual inspectora en cap. La investigació policíaca és atractiva per si mateixa, però alhora serveix de pretext per iniciar un viatge transversal per la curiosa societat de Sitka, que agermana a la perfecció un gueto de Varsòvia actualitzat amb les barriades fosques de Los Angeles retratades per Raymond Chandler. Així, cadascun dels gangs il·legals aprofita la jerarquia i l’organització d’alguna secta hassídica (o a l’inrevés, la secta aprofita el sistema d’enriquiment del gang). Del precipitat en resulten escenes d’interès social, personal i policíac, o, com se sol dir, una novel·la amb diversos nivells de lectura: des de la crisi del matrimoni fins a les possibilitats de redempció personal, passant per afers religiosos, abismes generacionals i futuribles de política-ficció.

Al marge de les bones intencions, que empedren milers de novel·les negligibles, cal afegir que Michael Chabon té un talent pels diàlegs que es podria comparar amb el de Diablo Cody, i que mostra una traça considerable a l’hora de crear personatges secundaris creïbles, que és una de les qualitats exigibles a un escriptor de novel·la policíaca. Al llarg de quatre-centes pàgines --encolades amb la precària encuadernació a l’americana que caracteritza la col·lecció--, Landsman topa amb criminalistes i ionquis, periodistes i jugadors d’escacs, rabins i guardaespalles, cuiners i pilots d’avió, assassins i suïcides, indis i cowboys, espies i cuiners, sionistes i apòstates, en un context que es presenta tan edènic al lector com la màquina del temps a l’època de H. G. Wells. En realitat, la novel·la només s’assembla a altres obres anteriors de Michael Chabon. D’altra banda, compleix totes les regles de la novel·la policial clàssica que van fixar Agatha Christie, G. K. Chesterton i la resta de membres del Detection Club britànic. Michael Chabon, en fi, es mostra com un especialista en la comparació i la descripció dels estats d’ànim. Un exemple: “Landsman fa de porter davant d’una brigada de retrets i recances sense profit que organitza un atac continuat contra la seva habilitat de poder viure un dia sencer sense sentir res de res”.

El sindicat de policies jueus està embastat amb dos fils que no són tant un leitmotiv com un *basso ostinato*. Un és el joc d’escacs, que apareix com una mena de símbol de l’esforç significativament mal canalitzat. L’altre és el yiddisch, aquella llengua --mig germànica, mig hebrea—parlada pels jueus de l’Europa central i oriental. Algunes paraules en yiddisch expressen conceptes culturals difícils de traduir, com *eruv*

o *kosher*. D'altres pertanyen al registre d'argot: així, *noz* significa “nas” i, per extensió, “policia” (els que introdueixen l'apèndix nasal a tot arreu); *shammes* és “espelma” i també “detectiu” (en la mesura que aporta llum); *sholem*, que significa pau, designa la pistola, que en pot ser l'instrument o la causa. El llibre complaurà els lectors interessats en els símls jueus: un salmó, per exemple, és “aquell sionista aquàtic que mai no deixa de somiar en la seva llar fatal”. Chabon recorda la tradició del *Tzaddik Ha-Dor*, l'home just de cada generació dotat del potencial de convertir-se en el Messies. Cada generació, però, ha de merèixer-lo, cosa que en la tradició jueva no s'ha esdevingut mai. Altrament, per alguns Messies resulta tant o més difícil redimir-se a ells mateixos que al seu poble.

Del conjunt d'aquests elements, manejats amb art i ofici, en resulta una novel·la apassionant, amb les dosis adequades d'eco i novetat. Certifico que resulta difícil abandonar-la una vegada s'ha començat. Michael Chabon ha aconseguit crear un món, poblar-lo de personatges memorables, ordir conflictes inquietants i resoldre'ls amb netedat. Aprofita la tradició de la literatura anglesa i la xarxa de promoció i distribució global de mercaderies embalades en anglès per llançar un producte competitiu i envejable. En fi: si fóssim crítics de cinema, li posaríem cinc estrelles sense dubtar-ho.